

Uppdrag till ungdomsmottagningarna i Region Skåne

Inledning

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutade 2008-04-03, § 32 att fastställa ett basuppdrag till Ungdomsmottagningarna i Region Skåne. Förutsättningarna har sedan dess i flera avseenden förändrats. Mot bakgrund av detta har extern kartläggning och analys genomförts vilket redovisas i slutrapport. I rapporten framkom behov av att precisera och förtydliga verksamhetsidé och uppdrag för ungdomsmottagningarna. Föreliggande uppdrag tar utgångspunkt i vad som däri framkom.

Bakgrund

Den första ungdomsmottagningen i Sverige startade 1970. Det övergripande målet med ungdomsmottagningarna har sedan starten varit att arbetet ska präglas av en helhetssyn på ungdomar samt att området sexuell och reproduktiv hälsa samt rättigheter är en viktig del i arbetet. Mottagningarna har vuxit fram, oftast i projektform, för att sedan utvecklas till ordinarie verksamhet.

Det finns idag ca 250 ungdomsmottagningar i Sverige vilka drivs av regioner, kommuner, i privat regi eller i olika kombination av dessa, där de två förstnämnda är huvudmän. Vanligaste uppdragsgivaren är region.

2008 beslutade Hälso- och sjukvårdsnämnden i Region Skåne att fastställa ett basuppdrag till ungdomsmottagningarna. Uppdraget innebar att ungdomsmottagningarna skulle vara en lågröskelverksamhet med hög tillgänglighet där ungdomar vid behov slussas vidare till rätt vårdnivå.

I Region Skåne var ungdomsmottagningarna fram till 2010 organiserade på olika sätt. Vissa organiserades i primärvården och andra i kvinnosjukvården i anknytning till sjukhusen. 2013 samlades alla ungdomsmottagningar i egen regi i förvaltningen Skånevård Kryh, under en verksamhetschef. Idag är ungdomsmottagningarna i egen regi samlade under förvaltning Primärvård.

Antalet ungdomar i Region Skåne, i åldersgruppen 12-22 år (SCB 180221), uppgår idag till ca 164 000. Fysiska mottagningar finns i 18 av de 33 skånska kommunerna. LOU-upphandlad sjukhusverksamhet i Simrishamn driver två mottagningar, belägna i Simrishamn samt Tomelilla.

Nuvarande uppdrag till ungdomsmottagningarna är baserat på de förutsättningar som rådde för mer än tio år sedan. Det innebär att det finns ett behov av att utveckla och tydliggöra uppdraget utifrån dagens förhållanden, vilket den kartläggning och analys som genomförts också påvisar.

Personalsammansättningen inom ungdomsmottagningarna utgörs idag av en majoritet av barnmorskor, vilket det finns anledning att ompröva då sökmönstret visar att det är den psykiska ohälsan som ökar, vilket då också bör mötas med kompetens som svarar mot detta.

Ungdomsmottagningarnas basuppdrag

Ungdomsmottagningarna ska på ett kompetent, likvärdigt och beprövat sätt hjälpa och stötta ungdomar in i vuxenlivet, oavsett vem som söker är eller var i Skåne den sökande bor. De digitala tjänsterna bör utvecklas ytterligare för att öka tillgängligheten och göra ungdomarna mer delaktiga i sin egen hälsa. Ungdomsmottagningarna ska särskilt beakta att barnkonventionen och de rättigheter

det innebär blir lag från 2020-01-01. Detta innebär bl.a. att ungdomarna ska involveras och bli medskapare av verksamhet och tillgänglighet, såsom former och öppettider, samt att personer med funktionsvariation får insatser utifrån individuella behov.

Det nya basuppdraget kan sammanfattas i följande punkter:

- Arbeta med förebyggande och hälsofrämjande insatser.
- Stärka psykisk och fysisk hälsa bl.a. genom kunskapsspridning om kost, motion, alkohol, droger och tobak.
- Identifiera och fånga upp ungdomar med begynnande eller pågående psykisk ohälsa eller missbruk och slussa vidare till rätt vårdnivå.
- Främja sexuell hälsa genom preventivmedelsrådgivning och informera om sexualitet.
- Förebygga och behandla sexuellt överförbara sjukdomar – STI.

Verksamhetsidé och målgrupp

Ungdomsmottagningarna ska vara en lättillgänglig lågtröskelverksamhet dit ungdomar lätt kan söka sig. Ungdomen ska slussas vidare på ett smidigt och välfungerande sätt till rätt vårdnivå då mer långvariga eller omfattande insatser bedöms nödvändiga. Tillgängligheten ska vara hög. Det ska vara lätt att få hjälp med olika slags frågor. Unga som ännu inte fyllt 18 år ska kunna få stöd av ungdomsmottagningen utan föräldrars vetskap, förutsatt att inget talar för motsatsen. Det ska tydligt framgå när vårdnadshavare ska kontaktas.

Ungdomsmottagningarna ska vända sig till ungdomar i åldrarna 12 år och upp till den dag ungdomen fyller 23 år. Vårdcentralen är herefter första instans.

Verksamheten ska vara lättillgänglig. Ungdomen ska i ett tidigt skede, och redan efter ett fåtal besök då bedömning skett att behov finns av mer sjukvårdande insatser, remitteras vidare. Fler besök på ungdomsmottagning kan ske om det rekommenderas i nationell eller regional riktlinje som ryms inom ungdomsmottagningarnas uppdrag.

Ungdomsmottagningarna utgör ingen remissinstans förutom vid smittspårning (STI).

Mål och värderingar

Verksamheten ska drivas utifrån de krav som anges i Hälso- och sjukvårdslagen om en för alla människor god vård med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har störst behov av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården. De nationella målen för folkhälsan ingår i uppdraget. Kärnan i utvecklingen av den skånska hälso- och sjukvården, och därmed också för ungdomsmottagningarnas verksamhet, är livskvalitet. Alla ska känna sig välkomna och sedda.

Hälso- och sjukvården i Region Skåne ska vara personcentrerad, jämlik, säker, hälsoinriktad, tillgänglig, kunskapsbaserad och effektiv. Verksamheten ska utgöra ett komplement till andra utförare av hälso- och sjukvård.

Arbetet ska präglas av en helhetssyn, där kropp och själ hör ihop. Verksamheten ska arbeta aktivt hälsoinriktat och sjukdomsförebyggande. Verksamheten ska kunna identifiera och förebygga samt på ett säkert sätt slussa ungdomar med psykisk ohälsa och suicidrisk vidare till rätt instans där ungdomen erbjuds adekvata insatser och rätt kompetens.

I uppdraget ingår att stödja ungdomen så att sexuell hälsa främjas och därigenom stärka ungdomarna i deras egen sexuella identitet, i detta ingår att ge sexualupplysning samt ge stöd och råd vid ev.

problem och ohälsosamma sexualvanor. Vidare att arbeta förebyggande avseende oönskade graviditeter och stöd i form av abortrådgivning.

Tillgänglighet och bemanning

- Information om ungdomsmottagningarna, dit unga kan söka sig för mer kunskap, vägledning och tydligt avgränsade behandlingar (t.ex. Ångesthjälpen och STI), ska finnas lättillgänglig och anpassad på sociala medier, webbplatser t.ex. 1177.se, UMO.se och YUOMO.se. Enhetlig och uppdaterad information ska finnas på webben.
- Tillgängligheten ska vara hög och det ska vara lätt att hitta närmaste ungdomsmottagning, att kunna få en kontakt och boka tid via telefon, 1777 e-tjänster eller digitala tjänster som t.ex. UM Online. Drop-in-tider ska erbjudas och tillgänglighet på kvällar och helger ska finnas. Vid behov ska öppettiderna anpassas i samråd med elevhälsan. Tider ska kunna erbjudas för samtal, både individuellt och i grupp samt via telefon, chatt eller andra kontaktvägar vilka kan utvecklas i samråd med ungdomar.
- Särskilda mottagningar med både drop-in och planerade tider kan över tid behöva erbjudas flickor, pojkar och personer som inte definierar sig till någon av dessa genus.
- I syfte att erbjuda ungdomar tillgänglighet på de platser vilka idag inte har en fast mottagningsverksamhet ska ungdomsmottagningarna kunna arbeta i form av resurseffektiva mobila team, en utveckling där ungdomarna kan vara med och påverka lämpliga platser och tider.
- Kompetens och fysisk tillgänglig miljö för ungdomar med funktionsvariation ska finnas. Lokaler bör vara genomgångna enligt följande riktlinjer;
<https://onedrive.live.com/?authkey=%21AMIIoidiE0BN51M&cid=5700936116009CE1&id=5700936116009CE1%21262&parId=5700936116009CE1%21161&o=OneUp>
- Verksamheten ska ansvara för att ungdomar med tolkbehov har lika stort tillträde till verksamheten som övriga.
- Verksamheten vid ungdomsmottagningarna ska ha tillgång till kompetens i form av barnmorska, sjuksköterska och kurator. Specialistläkare i allmänmedicin och psykolog ska finnas för konsultation.
- Alla medarbetare ska ha genomgått utbildning i Suicidprevention, t.ex. SPISS. Klara riktlinjer för flödet till nästa instans ska finnas när en självmordsbenägen person har identifierats.
- Medarbetare verksamma vid ungdomsmottagningarna ska ha god kunskap kring likarättsfrågor, däribland funktionshinder och HBTQ-frågor, och en medvetenhet kring exkluderande normer som utgör viktiga delar i strävan efter att uppnå en mer jämlik hälsa i befolkningen.

Samverkan

Samverkan med andra vårdgivare och huvudmän ska ses som en naturlig del i verksamheten. Verksamheten ska delta i vidareutveckling av riktlinjer etc. och följa de överenskommelser som träffas mellan Region Skåne och andra vårdgivare och huvudmän. I enlighet med Hälso- och sjukvårdslagen ska patientens övergång till annan vårdform eller specialitet säkras av verksamheten.

Ungdomsmottagningarna ska särskilt utveckla samverkan och samarbete med:

- första linjens psykiatri inom BUP samt Maria-mottagningar för att säkra såväl gränssnitt som ansvarsförhållanden som insatser samt infrastruktur mellan verksamheterna och för den vårdsökande ungdomen.

- habiliteringsverksamheten för att säkra insatser och infrastruktur mellan verksamheterna och för vårdsökande ungdomar med funktionsvariation.
- kommunförbundet Skåne i syfte att påbörja en dialog angående gränssnitt och ansvar kring sexuell och reproduktiv hälsa.
- kommunerna i Skåne för att säkra såväl gränssnitt som ansvarsförhållanden och insatser samt infrastruktur mellan verksamheterna och för den vårdsökande ungdomen. Här kan ev. lokala avtal mellan parterna, i syfte att skapa tydlighet kring en långsiktig samverkan, vara av värde.

Ungdomsmottagningarna bör vidare skaffa sig information och säkra verksamheten för ungdomar med tolkbehov, vilket avser såväl språktolk som tolk för ungdomar med nedsatt hörsel, dövhet eller kombinerad syn- och hörselnedsättning eller dövblindhet.

Utåtriktad verksamhet

Behoven kan se olika ut över tid beroende på geografiska, samhällsrelaterade händelser och förhållanden utifrån olika åldersgrupper och ska anpassas.

Verksamheten ska i det utåtriktade arbetet eftersträva att finnas på plats där många ungdomar samlas, t.ex. festivaler, konserter, idrottsevenemang, olika event etc.

Fokus på preventivt arbete kan även ske i samverkan med andra aktörer, t.ex. idrotts- eller kulturföreningar.

Information om ungdomsmottagningarnas verksamhet ska delges alla elever från årskurs 6.

Organisation

Verksamhet bedrivs som huvudmottagning.

Vid tillfällen då det uppmärksammas drogmissbruk, ökat antal tonårsaborter eller annat som ungdomsmottagningarna skulle kunna bidra till att stävja kan tillfällig ungdomsmottagning upprättas. Detta kan innebära kontinuerlig verksamhet på plats under begränsad tid. Tillfälliga mottagningar kan också organiseras för att besöka festivaler, events, köpcentrum etc.

Uppföljning

Redovisning av ungdomsmottagningarnas verksamhet följs upp och redovisas som del i Region Skånes verksamhetsredovisning.